

Perfin LR 3 In een tentoonstellingzegel NVPH 138 !?

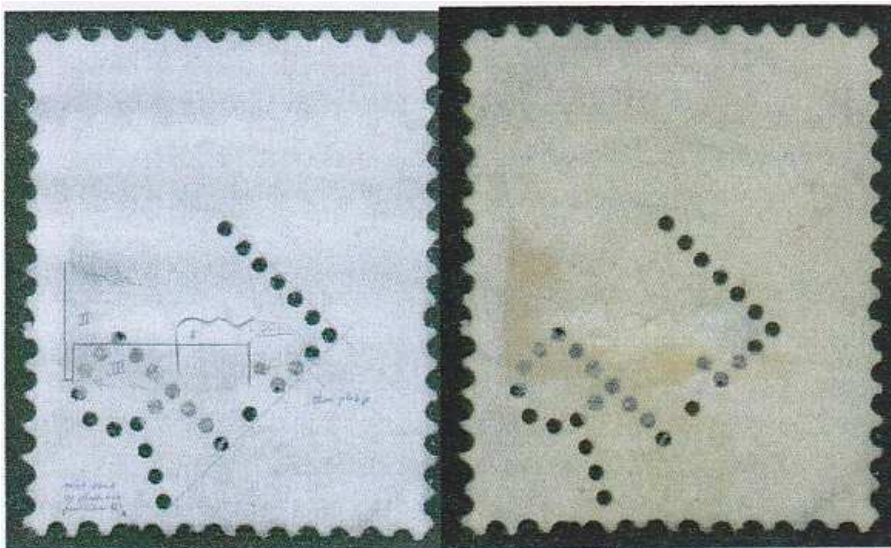
(Door Jan L. Verhoeven; uit Perfinpost 106, september 2013)

Onlangs werd ik telefonisch benaderd door een verzamelaar van stempels, hij had ook wat perfin's verzameld. Daarbij een tentoonstellingszegel van 35 cent van 1924 NVPH 138 met de perfin LR 3, met de vraag of die perfin echt is. Mijn primaire reactie was, dat dat niet kon en dat die perfin waarschijnlijk vals zou zijn. Ik kreeg een foto van dat zegel toegezonden. Op de foto was niet te zien wat ik wilde zien, vervolgens kreeg ik de zegel zelf toegezonden (zie Afb. 1)

Afb. 1, origineel

Het eerste wat me opviel waren de 3 plakkers die over elkaar heen waren aangebracht (zie Afb. 2).

Afb. 2, achterzijde origineel, licht en donker gescand

Plakker I was een z.g. velrand-plakker¹⁾, die ik jaren geleden ook gebruikte om zegels in te plakken. Deze plakker was een beetje wild gedeeltelijk afgescheurd, waardoor aan één kant de zegel een klein beetje dun werd. Plakker II was daarover heen geplakt en gedeeltelijk weggescheurd, plakker III weer daarover heen en ook weer gedeeltelijk weggescheurd. De eerste bevinding is dat dit zegel waarschijnlijk al lang in verzamelaarshanden is.

Na toestemming van de eigenaar heb ik de plakkers afgeweekt in water.

De perfin L.R.

De perfin L.R. code LR 3 in mijn catalogus is van de N.V. Industriele & Handel Mij. Louise Reijners²⁾, IJzerwaren en Machineriën, Meeuwenlaan 98-100 te Amsterdam.

De perfin L.R. is echt door deze perforator aangebracht. Alle kenmerken van de perfin, w.o. stand en kenmerken van de gaten kloppen. De perfin is aangebracht vanaf de beeldzijde van de zegel.

Bijzonder is de verdwenen zegeltand (na de R) corresponderend met de plaats van de punt achter de R. Dit is een extra bewijs van echtheid van de perfin.

Curieus is de scheve stand van de perfin. Ik heb mijn eigen verzameling erop nagekeken en grote verzamelingen van enkele medeverzamelaars laten raadplegen of een scheve stand bekend is. Alle perfins LR 3, en dat zijn er nogal wat, want deze perfin is niet zeldzaam (waardering 1), zijn zonder uitzondering geheel horizontaal of geheel vertikaal, afhankelijk van het zegelbeeld geperforeerd.

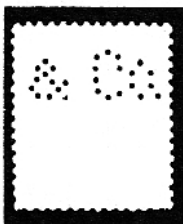
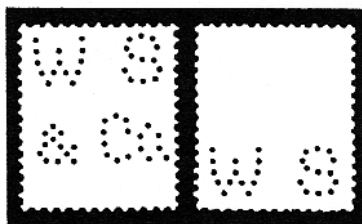
Het perforeren

Het perforeren van de zegels gebeurde meestal meteen nadat de zegels op het postkantoor waren aangeschaft. Dan werden hele vellen of grote veldelen gelijk geperforeerd. Vellen werden in stroken gescheurd of om en om gevouwen in stroken en op stapeltjes van 5 of 6 zegels tegelijk, geperforeerd. Bij het om en om vouwen konden z.g. spiegelbeeld paartjes ontstaan.

In de meeste perforators zit een of andere geleider, een rand of enkele vaste punten waar de postzegels bij het perforeren tegenaan geschoven kunnen worden. De perfin komt dan in een vaste positie ten opzichte van de postzegel(vel)rand die dan tegen de geleider ligt. Men moet dan gewoonlijk zelf nog schuiven om de perfin ongeveer in het midden van de zegel te plaatsen. Wanneer een en ander met de nodige zorg gebeurt krijgt men perfins die goed in de zegel staan. Aan goede zorg heeft het echter vaak ontbroken.

De heer M. van der Ham schreef over het perforeren aan Mr. H.J. Pot³⁾ het volgende: "Ik was in de jaren '37/'38 werkzaam als jongste bediende bij het assurantiekantoor W. Schippers & Co. (perfin WS&Co 2), gevestigd aan de Wijnhaven te Rotterdam. Ik kan me nog als de dag van gisteren herinneren dat wanneer ik postzegels was wezen halen de kassier uit de brandkast de 'perforator' tevoorschijn haalde en ik ze in zijn bijzijn moest perforeren. Het was een zwaar apparaat en het had maar één stempel. Noch ik, noch de andere jongste bediendes vonden dit perforeren een prettig karweitje. We probeerde altijd de stapel 20 dik mogelijk in de perforator te stoppen, wel 5 a 6 dik. Die stapel klemde dan vaak in de perforator en dan bleef het stempel in het papier hangen en moest je het er weer met wrikken en tikken uit los zien te krijgen.

Ik heb toen uitgevonden dat je na het vouwen in diverse lagen nog meer zegels in één keer kon perforeren, n.l. door zodanige inleg, dat één zegel alleen geraakt werd door de letters W.S. en het zegel daaronder alleen door & Co."

Afb. 3, perfin WS&Co 3 in één en twee zegels

Ook bij een dergelijke slordige manier van perforeren worden de zegelvellen vrijwel altijd tegen de geleider gelegd, omdat dat veel gemakkelijker is dan het anders te doen. Het zal vaak weinig nauwkeurig gebeuren, zodat de zegels niet precies tegen de geleider aan liggen, maar afwijkingen die op die manier ontstaan worden over het algemeen door verzamelaars niet van belang geacht.

Dus de perfins staan in principe recht in het zegel, overigens met uitzondering van bewust diagonaal geplaatste perfins (b.v. BOUVY, NYAH, ENKA, etc.). Deze diagonale stand is in het perforatie apparaat geborgd.

De scheve stand van onze perfin LR heeft naar mijn mening een andere oorzaak. De perfin is niet in vellen, veldelen of stroken zegels geperforeerd, want die waren in principe niet voorradig (zie verder), maar in een los zegel. Met een vinger als geleide werd dat losse zegel scheef in het perforatie apparaat geleid en geperforeerd. Deze werkwijze heb ik beschreven in Perfinpost 27⁴⁾.

De tentoonstellingszegel

Onze zegel met de perfin LR is mooi (misschien te mooi) op 1.IX.25. 11-12V gestempeld op het bijpostkantoor Amsterdam Spreeuwenp. 2. Dit Spreeuwenpark sluit aan op de Meeuwenlaan in Amsterdam Noord, waar Louise Reijners was gevestigd.

De tentoonstellingszegels (gedrukt per waarde in velletjes van 25 stuks) waren tijdens de Internationale Postzegeltentoonstelling te 's-Gravenhage (6-17 sept. 1924) verkrijgbaar. Iedere toegangkaart gaf recht op twee series van 10, 15 en 35 cent. Er zijn een tiental complete velletjes bekend, waaronder zelfs één gestempeld velletje. De oplage bedroeg 60.000 series, die op 16 september 1924 geheel was uitverkocht. Na deze datum werden deze zegels alleen boven nominaal verhandeld.

We mogen, denk ik aannemen dat ze allemaal in verzamelaarshanden terecht zijn gekomen en dat ze niet door bedrijven werden gebruikt.

Behalve de beide tentoonstellingstempels van 's-Gravenhage kunnen ze met stempels van elke plaats voorkomen. Er is een serie bekend met de afstempeling Amsterdam 16 februari 1925, dus na de sluiting van de tentoonstelling.

In maart 1925 is een Veth-zegel van 35 cent uitgegeven in de kleur lichtroodbruin, dus iets afwijkend van de olijfbroine tentoonstellingszegel. Zegels kunnen iets verkleurd zijn door verschillende bewaaromstandigheden of bij het afweken, ook zou de kleur bewust veranderd kunnen zijn. Het kan ook wel een verkleurde NVPH 159 zijn. Verondersteld wordt dat zegels met rood of bruin erin chemisch nogal gemakkelijk te bewerken zijn.

Ik heb dit voorgelegd aan keurmeester Henk van der Vlist, die o.a. deskundig is op het gebied van digitale kleurenmanipulatie. Hij heeft door middel van kleurenmanipulatie de kleur van lichtroodbruin naar groenig gemaakt. De zegels in afbeelding 4 hebben, zij het de één iets donkerder, dezelfde verandering ondergaan.

Het rood in de tentoonstellingzegel zou men chemisch kunnen veranderen. Echter in een olijfbroine kleur zit wel rood, maar ook een hoeveelheid blauw. Olijfgroen is te maken van geel, blauw en wat rood. Alleen de omkleuring naar de veel lichtere kleur lichtroodbruin is erg moeilijk, men moet van iets donker naar iets veel lichter maken door het blauwe deel te elimineren.

Beide afgebeelde zegels zijn dus de tentoonstellingszegels NVPH 138.

Afb. 4, beide zegels zijn echte tentoonstellingszegels

Conclusie

De onderzochte zegel is geperforeerd met de perforator LR 3 van de firma Reijners tijdens de gebruikperiode van dit apparaat (1912-1955) in een echt tentoonstellingszegel NVPH 138. Maar we moeten wel spreken van filatelistisch maakwerk uit 1925 of later. De afstempeling is ook echt, maar het stempel is erg licht afgeslagen, zodat niet kan worden vastgesteld of de perfin of het stempel het eerst is aangebracht. In dit geval is dat niet zo erg relevant.

Ik veronderstel dat een medewerker van de firma Reijners, of iemand, mogelijk een postzegelverzamelaar, die op dat moment de beschikking kon hebben over het perforatieapparaat, een in zijn bezit zijnd reeds verouderd zegel van de perfin LR heeft voorzien. Het zou zelfs kunnen zijn dat de zegel niet postaal gebruikt is en niet op een poststuk heeft gezeten, maar dat hij op het hulppostkantoor dichtbij, op het Spreeuwenplein aan het loket op verzoek voorzien is van een stempel ⁵⁾.

Ik dank Henk Hospers, Nico van der Lee, Nolco Oosterhagen, Ton van Schijndel, Jan Vellekoop en Henk van der Vlist voor hun hulp en goede raad bij de totstandkoming van dit artikeltje. Van dit onderzoek heb ik zelf ook veel geleerd en ik dank de eigenaar voor de mogelijkheid om deze zegel te onderzoeken. Het belicht een nog niet eerder onderzocht aspect van ons verzamelgebied.

Noten

¹⁾ Ik maakte in mijn kinderjaren de plakkers zelf van de velranden van de postzegels. Deze knipte ik klein in strookjes en vouwde ze om om plakkers van te maken. In het postkantoor van ons dorp was een lessenaar geschikt voor het publiek om de post te frankeren. In de afvalbak onder de lessenaar vond ik voldoende velranden. Ik kom dit soort plakkers nog wel eens tegen.

²⁾ De foutieve vermelding Reijnders in mijn catalogus heb ik in de 2° versie verbeterd.

³⁾ Filatelie Informatie 19 3020 bladzijde 23 Firma-perforaties door Mr. H.J. Pot.

⁴⁾ Perfinpost 27 van november 1993, Perfin BW 1, een "grapjas" aan het werk door Jan L. Verhoeven. (www.perfinclub.nl/perfinpostartikelen/perfinsA/Z/BW1)

⁵⁾ Dit laatste is speculatie.

Vriendelijk verzoek

Bij het verzamelen van gegevens voor bovenstaande bijdrage heb ik op onze website de aanvulling perfin JE in NVPH 136 gevonden (de tentoonstellingszegel van 10 cent). Onze webmaster kan niet achterhalen wie deze melding in oktober 2012 heeft gedaan. Het zal u duidelijk zijn dat ik dit zegel of een duidelijke scan daarvan in 300dpi graag zou willen zien.